

տիգակի (Նիկոմիդիա). տարիք՝ 41: Այժմ առաջնորդ Պանտրմա-Պալքէսիւր միացեալ վիճակին:

6. Տ. Բաբգէն ծ. վրդ. Կիւլէսէրեան այնթապցի ձեռն. 1895 թ. միաբան Դպրեվանուց Արմաշու. ուսեալ ի ժառանգաւորաց վարժարանի նոյն վանաց. տարիք 42: Այժմ առաջնորդ Հայոց Գաղատիոյ:

7. Տ. Զաւէն ծ. վրդ. Տ. Եղիայեան բաղտատցի, ձեռն. 1895 թ. միաբան Դպրեվանուց Արմաշու. ուսեալ ի ժառանգաւորաց վարժարանի նոյն վանաց. տարիք 42: Այժմ առաջնորդ Հայոց Տիգրանակերտի:

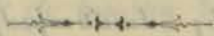
8. Տ. Սմբատ ծ. վրդ. Սատէթեան աղաբաղարցի, ձեռն. 1895 թ. միաբան Դպրեվանուց Արմաշու. ուսեալ ի ժառանգաւորաց վարժարանի նոյն վանաց. տարիք 40: Այժմ առաջնորդ Հայոց Կարնոյ:

9. Տ. Թորգոմ ծ. վրդ. Գուշակեան պարտիզակցի, ձեռն. 1896 թ. միաբան Դպրեվանուց Արմաշու. ուսեալ ի ժառանգաւորաց վարժարանի նոյն վանաց. տարիք 37: Այժմ առաջնորդ Հայոց Սեբաստիոյ:

10. Խորէն ծ. վարդապետ Մուրադբէգեան 38 տարեկան, ձեռնադրած 1901 թուին Մայր Աթոռի միաբան. ուսել է Թիֆլիզի Ներսիսիան հոգևոր դպրոցում. այժմ փոխ - թեմակալ Երևանայ:

Շնորհաւորելով նորապսակ եպիսկոպոսներին իրանց եկեղեցական բարձր աստիճանը կաղօթենք, որ լինեն մշակ առանց ամօթոյ ի տան Աստուծոյ:

— Վեհ. Հայրապետի հրամանով Տ. Մեսրոպ եպիսկոպոսը սեպտեմբերի 18-ին ծայրագունութեան աստիճան տուեց Եփրեմ և Մուրադբէգեան Խորէն վարդապետներին:

ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻՆ ՏԱՃԿԼՍԱՆՈՒՄ.

(«Բիւզանդիսն»)

Ազգային վարչութիւն

— Երկաթուղիների ընկերութիւնը սկսած լինելով զոյգ գիծ շինել, պատրիարքարանը որոշել է հանրային շինու-

թիւները նախորդ նախարարի խոստումը թագրերով յիշեցնել արդէ նախարարին և խնդրել, որ ազգային հիւանդանոցի մօտ էլ կայան շինուի:

— Օգոստոսի 2-ին Սրբազան պատրիարքը Բարձրագոյն դուռն գնալով Ներքին Գործերի նախարարի ուշադրութիւնն է հրաւիրել Դօրթ-Եօլի, Մշոյ և այլ գաւառների հայ ժողովրդի հարստահարուած և վրդովեալ վիճակի վերայ: Նախարարը խոստացել է ամեն հնարուստ միջոցները գործ դնել անդորրութիւն հաստատելու և յանցաւորները խիստ պատժելու համար:

Երուսաղէմայ գործիք.

Դատական նախարար Նէճմէդդին պէյի Եւրոպայից վերադառնալու առիթով Սրբազան պատրիարքը այցելել է նրան, ի միջի այլոց հարցրել է Եդդի-Գուլէի, Երուսաղէմի հայ վանքին պատկանող, գետնի խնդրի մասին. նախարարը պատասխանել է, որ այդ գետնի վերայ կենդրոնական բանտը պէտք է շինուի, բայց եթէ վանքի սեպհականութիւնը հաստատուի ապացուցական գրերով, փոխարէնը կը վճարուի: Սրբազան պատրիարքը յայտնել է, որ ամեն արձանագրութիւններն ու վաւերական գրերը կան, ցոյց տալու և համոզելու համար, որ այդ գետինը վանքին է պատկանում, բայց կառավարական Ատեանները չեն լսում ազգի բողոքի ձայնին:

— Երուսաղէմի պատրիարքական տեղակալ Տ. Դանիէլ վարդապետն ու վարչական պատուիրակը ներքին մի կանոնադրութիւն անհրաժեշտ էին գտել, Վարչութիւնը յանձնել էր մի մասնախմբի վանական կանոնագրի մի ծրագիր կազմել, որովհետեւ ցարդ նոյն աշխատութիւնը լրացած չէր, որոշուեց հրաւիրել մասնախմբի անդամներին փութացնել իրենց տեղեկագիրը:

Խառն ժողով

Օգոստոսի 4-ին Ղալաթիոյ խորհրդարանի մէջ Սրբազան պատրիարքի նախագահութեամբ գումարուել է խառն ժողով, որ զբաղուել է հետեւեալ խնդիրներով.

Լսել է Թաթուլ վարդապետ Դուրեանի զեկուցումն

Պոնիայի վիճակի կազմակերպութեան և տեղւոյն գործերի մասին: Ժողովը գոհ մնաց թաթուլ վարդապետի կատարած աշխատութեան համար:

— Որովհետև Տ. Յովսէփ արքեպիսկոպոս Սարաճեանը Պրեզնոյից յայտնել էր, թէ Վանայ գաւառական վարչութեան խնդրանաց և Վեհ. Հայրապետի հրամանին համաձայն յանձն է առնում Վանայ հոգևոր հովուի պաշտօնը, ժողովը գոհ մնաց Սրբազանի յանձնառութեան համար, և յանձնեց իւր Սրբազան նախագահին ճանապարհածախքի համար հարկաւոր կարգադրութիւններն անել:

— Աթէնքի թաղ. խորհուրդը յայտնել էր, որ եկեղեցու շինութիւնից 5000 Ֆրանք տոկոսաբեր պարտքը վճարելու թէև որոշուած է կենդր. վարչութիւնից հանգանակութիւն անել, բայց տոմար չէ տուած:— Ժողովը որոշեց յանձնարարել թաղ. խորհրդին մի ներկայացուցիչ նշանակել ժապաւինեալ տոմարը ստուգելու համար:

— Ժողովը Պարգև էֆ. Փափաղեանի տեղ Հայկ էֆ. Խոճասարեանին ընտրեց պատրիարքարանի դիւանաների վերակազմութեան մասնաժողովի անդամ:

Գ. Կրօնական ժողով. — Համագումար ժողով

— Կրօնական ժողովի յուլիսի 28-ին նիստի մէջ որոշուել է սեպտեմբերի 14-ին երեքշաբթի օրը համագումար ժողով հրաւիրել, զբաղուելու եկեղեցական բարեկարգական այն հարցերով, որոնք անցեալ նիստին ներկայացուել են Գնէլ վարդապետի կողմից մի քանի քահանաների ստորագրութեամբ:— Անշուշտ, ժողովը հրահանգուելով Վեհ. Հայրապետի այն բացորոշ յայտարարութեամբ, թէ Հայաստանեայց ս. եկեղեցու դաւանութիւնը որ և է առիթով կամ ժողովի մէջ չի կարող խնդրի առարկայ դառնալ, ժողովը կը զբաղուի եկեղեցու արտաքին և վարչական բարեկարգութեան խնդիրներով և իւր եղրակացութիւնը, ինչպէս ինքն Կրօնական ժողովն էլ որոշել է, կառավարի Վեհափառ Հայրապետին որի հաւանութիւնն ու հաստատութիւնը, իբրև եկեղեցու ընդհանրական պետի, անհրաժեշտ է:

Կրօն. Ժողովոյ երէկուան (յուլ. 28) նիստին մէջ որոշուեցաւ եկեղեցական համագումար ժողով հրաւիրել սեպտեմբեր 14, երեքշաբթի օրը, զբաղելու համար այն եկեղեցական բարեկարգական հարցերով, որոնք անցեալ նիստին ներկայացուած էին Տ. Գնէլ ծ. վ-ի կողմէ և քանի մը բերանացի բացատրութիւններ պիտի տայ, և պիտի լսէ Վեհ. Կաթողիկոսին տեսութիւններն այս բարեկարգական խնդիրներուն մասին: Համագումարը նիստ պիտի ընէ Ղալաթիոյ Խորհրդարանը:

Յիւզանդիոնում կարգում ենք—«Յունաց Սինօզի հայագէտ քարտուղար Եօաքիմ Աբօսլիտիս Հայ եկեղեցւոյ բարենորոգումի առաջարկին առթիւ հետեւեալը կըրէ Պատրիարքարանի Էփիփիսքոփի Ալիքիս պաշտօնաթերթին մէջ.— «Հայկական քոյր եկեղեցին այս օրերս կյուղուի բարենորոգումի հարցով մը: Հայ Ազգը անտանելի կերպով ճնշուած էր բռնապետութեան լուծին տակ: Յլս. 10-ին, երբ տապալեցաւ բռնապետութիւնը, արմատական դադափարներ ազատ մուտք գտան Հայոց մէջ և այնքան տառապանքներէ և զոհերէ ետք, Հայերը յուսահատ անձնատուր եղան և որդեգրեցին ամէնէն արմատական դադափարները: Աւ այսպէս, Արարտի լեռան դադաթր, և ձիւներու տակ թաղուած լեռներու վրայ ընակող ամէնէն սրահպանողական Հայ ժողովուրդն այսօր բարենորոգումի և հասարակային կազմակերպութեան ամէնէն թունդ ու բուռն դադափարով տոգորուած կներկայանայ: Իւ սակայն Հայոց Դաշնակցական քօմիթէին այդ արմատական դադափարները չպիտի ընդունի Ֆրանսա իսկ, որ մայր հայրենիքն է ազատական և ապշեցուցիչ նորութիւններու:

«Չափազանց ճնշումին հետեւանքը պայթում է թէև, սակայն Անատօլուն պատրաստուած չէ տակաւին այդքան ցաւառիթ վերարդուժական դործողութեան մը: Յայտնի է, որ Անատօլուի ազգ. կեանքը շաղկապուած է եկեղեցականին հետ: Ազգային տեսակէտով բարեփոխում մը, նորութիւն մը՝ եկեղեցին վրայ կազդէ: Սակայն եկեղեցին բարեփոխումի պատշաճ և արդիւնաւոր գետին մը չէ: Այս պատճառով, մտադրուած բարեփոխումները չեն կրնար մեծ արժէք մը ունենալ: Եկեղեցիի վարդապետութեան դաւանական մասն անփոփոխելի է: Ծէսերը և քաղաքային օրէնքները, գլխաւորաբար ընտանե-

կանները կրնան բարեփոխուիլ: Նկատի առնելով որ Հայերը զրկուած են Հռոմէական և Բիւզանդական օրէնքներուն ընծա-
ռած բարիքներէն, մինչ մենք Յոյներո մեր ներքին յարաբերու-
թեանց և գործառնութեանց համար միշտ կքաղենք այդ օրէն-
քին աղբիւրներէն և Հայկ. եկեղեցին իր տեղական դիրքին բերու-
մով, Արեւմտեան վերանորոգիչ ազգեցութենէն հեռու և Օր-
թոտոքս եկեղեցիին հետ աւնեցած հերձուածէն ետք միշտ ան-
փոփոխ մնացած է, ընական է, որ այս կացութիւնը չդոհացներ
մեր Հայ եղբայրներն, որ բարեփոխութեան պէտքն զգացին»:

Քաղաքական ժողով

— Յուլիսի 30-ին գումարուել է Քաղաքական ժողովը
Ղալաթիայի խորհրդարանի մէջ. ժողովը մերժել է 1, գործա-
թորգոմեանի և Յ. Պահրի էֆէնդիների հրաժարականները
և հրաւիրել է գործակցել ժողովին, որի պաշտօնավարու-
թեան շրջանը լրանալու մօտ է: 2, Ռոդոսթայի վիճակից
ազգ. երեսփոխան ընտրուած Հայրիկեան Աբրահամ էֆէնդիի
հաւատարմութիւնը ստուգելով, որոշել է տեղեկագրել
ազգային ժողովին: 3, Դօրք-Եօլի առաջնորդական փոխա-
նորդը հեռագրած լինելով որ շրջակայքում մի անձն
սպանուած և երկուսն էլ վիրաւորուած լինելուն պատճա-
ռով ժողովուրդը ահ ու սարսափի մէջ է — ժողովը յանձնեց
իւր Սրբազան նախագահին հարկաւոր դիմումներն անել:
4, Արամեան վարժարանի խնդիրը լուսաբանելու համար
յանձնարարեց Հալաճեան և Սուին էֆէնդիներին, որ գնան
Փատը-գիւղ և թաղական խորհրդի հետ խորհրդակցելով
ու տեղական քննութեամբ ստուգեն խնդրի վիճակն և
տեղեկագրեն Քաղաքական ժողովին: 5, ժողովը նկատե-
լով, որ իւր պաշտօնավարութեան շրջանը մօտենում է,
որոշեց յանձնարարել տեսուչ խորհրդարանին, որ իրանց
գործառնութեան համարատուութիւնը ըստ օրինի պատ-
րաստի և յանձնի վարչութեան: 6, ժողովը յանձնա-
րարեց իւր Սրբազան նախագահին Սամաթիայի թաղական
նորընտիր ժողովը ի պաշտօն հրաւիրել: 7, Որոշեց հայ
զինւորներին, որքան և տեի նրանց այդ ծառայութիւնը,
ազատ կացուցանել ազգային տուրք վճարելու պարտակա-
նութիւնից և որոշեց այս մասին հարկ եղած հրահանգը

տալ Տնտեսական խորհրդին ի գործադրութիւն. 8, Որոշեց Յ. Ալիիար էֆէնդուն ճանաչել ֆրանսերէնի քարտուղար, և այս մասին տեղեկութիւն տուեց Տնտեսական խորհրդին:

— Հիսարի վարժարանը մօտ օրերս պէտք է վերաշինուի. հարկաւոր գումարի, որ մօտ 300 ոսկի է ենթադրուած, մեծ մասը պատրաստ է: Արդ-իւր-Համիդ սուլթանի որդին, որ Հիսարումն է ապրում, ուղարկելով 15 ոսկի, յայտնել է որ, եթէ պատրաստուած չլինէր պալատ գնալ, անշուշտ ներկայ կը լինէր դպրոցի տարեկան հանդիսին:

Գաւառային գործեր.

— Մատթէոս վարդապետ Ինճէեան, որ Զմիւռնիայի առաջնորդ է ընտրուած յունիս 25-ին ենի-Մահլէի սուրբ Կարապետ եկեղեցում՝ ծայրագոյն վարդապետութեան աստիճան է ստացել Սրբազան պատրիարքից, այնուհետեւ յուլիսի 31-ին ուղևորուել է իւր պաշտօնատեղին և սկսել է իւր պաշտօնի վերաբերեալ գործերը վարել:

— Ադրիանուպօլսոյ առաջնորդական ընտրութեան տեղեկագիրը յուլիսի 27-ին հասել է պատրիարքարան, որից երեւացել է, որ առաջնորդ ընտրուել է Տ. Արսէն ծ. վարդապետ Վեհունին:

— Կրօնական ժողովը իւր վերջին նիստին մէջ որոշել է.

Ամուսնական կանոններ

Ա. ամուսնութիւնից առաջ երկուստեք բժշկական վկայական պահանջել, Բ. ճիւղահամարի, հասի չհասի որոշ կանոններ և օրէնքներ սահմանել, Գ. ամուսնալուծման զանազան պարագաները ճշդող բացորոշ մի օրէնք խմբագրել և այլն: Ժողովը որոշեց գաւառներից եկած ամուսնական և ամուսնալուծական խնդիրները իրենց առաջնորդներին յետ դարձնել, սահմանադրութեան ապակենդրոնացումի սկզբունքի համաձայն վերջնական կարգադրութիւնը նրանց կողմից լինելու համար, եթէ պէտք եղած օրինական ըննութիւնները կատարուած են, խոտովանութիւնները լսուած, փաստերը զննուած և հրապարակային յայտնութիւնները եղած են:

— Ամուսնական կանոնները, Հայրապետական կոնդակներն և ժողովներու որոշումները քննութեան առնելով, նոր ամուսնական կանոն մը պատրաստելու ձեռնարուած ըլլալով, փո-

խանորդարանն սկսած է դատաւորել 40—50 տարուան միջոցին Պատրիարքարան եկած դատերու վիճակն և ստացուած լուծումները: Այս քննութեանէն երևան եկած է որ կէս դարու շրջանի մը մէջ այսերու կողմէ 37 տեսակ դատ բացուեր է իրենց կիներուն դէմ, իսկ կիներու կողմէ ալ 39 տեսակ, իւրաքանչիւր տեսակէ կարգ մը դատեր ըլլալու պայմանաւ: Ասոնք դատաւորուելէ յետոյ յանձնաժողովը քննութեան պիտի սկսի և իր աշխատութեան արդիւնքը պիտի ներկայացնէ Կրօն. Ժողովին, քննութեան համար:

Հայ կաթ. եկեղեցի.

Հայ. Հռովմէականների պատրիարք Թերզեան Սրբադանը վարչական ժողովի որոշմամբ դիմում է արել քաղաքապետ Սուպհի-բէյին պնդելով թէ Հայ Հռովմէականները մասնունեն Պանդալթիի հին գերեզմանատան մէջ: Քաղաքապետը փափագ է յայտնել, որ այդ մասին հայք և Հայ Հռովմէականները իրաւախօհ լինեն: Հայ պատրիարքարանը, հիմնուելով կառավարութեան ընդունած սկզբունքի վերայ, թէ իրաւատէր մեծամասնութիւնն է, պնդում է, որ Հայ Հռովմէականները այդ գերեզմանատան վերայ, որպէս հատուածեալ և օտարացած փոքրամասնութիւն, իրաւունք չունեն: Պատրիարքարանը պէտք է առաջարկի որ 16—17 տարի առաջ քաղաքապետութեան մէջ կազմուած յանձնաժողովի աշխատութիւնները երևան հանուեն, որի վերայ ինքն աւելացնելու բան չունի:

Խնդիրը յանձնուած է պետական խորհրդի ուշադրութեանը:

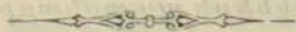
Հայ բողոքական եկեղեցի.

(Բիւզանդիոն)

Յուլիսի 10-ին Վանլըրի բողոքական եկեղեցու մէջ կրօնական պաշտամունքից յետոյ մի ժողով է եղել որոշելու, թէ կիրականօրեայ դպրոցի լեզուն, թէ մեծերի և թէ փոքրերի համար հայերէն պէտք է լինի, թէ անգլիերէն: Երկար քննութիւնից յետոյ ժողովը որոշել է, որ «եկեղեցիին պաշտամանց լեզուն իր բոլոր ճիւղերով հայերէն ըլլայ»: Եղել են առարկողներ, որ թէ մեծերի կողմէ անգլիերէն սովորիլ, կրկին մեզ քաղաքացիութենէ պիտի հանեն: Անգլիերէնի պաշա-

պան մի կին ասել է. «Ոչ լեզու կուղենք, ոչ ազգ, այլ ճշմարիտ կրօնք»։ Հուսկ ուրեմն սրոշուել է. «Լեզուն հայերէն պէտք է ըլլայ»։

Յարգելով հանգերձ խղճի աղատութիւնը, ցաւելով պէտք է ասենք, որ այլադաւան հայերի մէջ լեզուի խընդիրը, որ ազգային գործօններից առաջինն է, վէճի առարկայ է դառնում. իսկ ազգային աւանդութիւններն ու սովորութիւնները, որ մի ժողովրդի յատկանիշներն են, ստնակոխ են լինում լռելեայն, անզգալի կերպով։

ՕՏԱՐ ԵԿԵՂԵՅԻ

ՌՈՒՍ ՊՐԱԿՈՍ. ԵԿԵՂԵՅԻ

Բացի դպրոցական, և այլ վարչական բարեկարգութեան խնդիրներից, այժմ ուստի հասարակութիւնը շահագրգռուած է եկեղեցու վերաբերութեամբ երկու խնդրով էլ. առաջինը, տեղական պրաւասլաւ ժողով գումարելու խնդիր, երկրորդը, եպիսկոպոսացունների պատրաստութեան, տարիքի և նրանց նշանակուելու խնդիրը։

Համառուտակոն եկեղ. ժողով

Церк. Вѣст. (№ 32) տեղական պրաւասլաւ ժողովը կարեւոր է համարում եկեղեցու թուլացած ազգեցութիւնը ամրապնդելու համար, կարգաւորել մի քանի խնդիրներ, որ առաջ են եկած իբրեւ ժամանակի անխուսափելի բերմունք։ Լրագիրը ասում է, որ ժողով գումարելու հակառակ կարող են լինել նրանք, որոնք կը կամենային՝ որ եկեղեցին կորցնելով իւր բարոյական ազգեցութիւնը թուլանար և կազմալուծուէր. այդպէս կամեցողները եկեղեցու յայտնի հակառակորդներն են. և այդ բնական է. ժողով գումարելուն հակառակ են նաև եկեղեցական տնարժան գործիչները, նրանք վախենում են ժողովից, որպէս անաչոռ դատաւորից. դրանք իրանց վախը չեն կարողա-